

สรุปผลการสัมมนาทางวิชาการ “ถอดรหัสมหาดไทย : ทศวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลง”
 เนื่องในโอกาสวันสถาปนากระทรวงมหาดไทย ครบ ๑๒๐ ปี ในปี ๒๕๕๕
 เมื่อวันจันทร์ที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๕ ณ โรงแรมกรุงศรีริเวอร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา



การบรรยายเรื่อง

“การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และการสร้างจิตสำนึกความเป็นชาติ”

โดย นายภูษงค์ โภธิภูษิต รองผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน (รักษาการที่ปรึกษาด้านการปกครอง กระทรวงมหาดไทย)

๑. ประชาธิปไตยของประเทศไทย ตลอด ๘๐ ปีที่ผ่านมาได้วนเวียนอยู่ในวงจรของ ๑) มีการเลือกตั้ง ๒) มีผู้แทน ๓) จัดตั้งรัฐบาล ๔) รัฐบาลบริหารประเทศ ๕) เกิดความขัดแย้งรุนแรง ๖) เกิดการรัฐประหาร ซึ่งปัจจุบันยังอยู่ในช่วงการปรับตัวและเปลี่ยนผ่านไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย เป็นวังวนตลอด ๘๐ ปีที่ผ่านมา ถึงวันนี้ประเทศต้องก้าวข้ามผ่านจุดนี้ไปให้ได้ เป็น **“ประชาธิปไตยในระยะเปลี่ยนผ่าน”** เป็นระยะในการปรับตัวให้เข้าที่เข้าทาง การปรับเป็นการปรับทั้ง ๓ ส่วนในกลไกประชาธิปไตย คือ ๑. รัฐบาล (ผู้ตัดสินใจในเชิงนโยบาย) ๒. ปรับระบบราชการ (ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ) ๓. ข้าราชการทางการเมือง (ผู้รับมอบอำนาจไปปฏิบัติ) ซึ่งทุกประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องเผชิญระยะเปลี่ยนผ่านนี้ ซึ่งแต่ละประเทศใช้เวลาในการก้าวผ่านไม่เท่ากัน

๒. ลักษณะสังคมประชาธิปไตยที่เราจะต้องเผชิญและก้าวผ่าน คือ สังคมมีความแตกต่างในทางความคิด ผู้คนคิดไม่เหมือนกันโดยเฉพาะในทางการเมือง และการที่ประโยชน์ของคนในสังคมไม่ตรงกัน คนที่มีผลประโยชน์ร่วมกันเกิดการรวมกลุ่มกันคนที่มีผลประโยชน์ขัดกันเกิดขัดแย้งกัน แต่สำคัญที่คนในสังคมจะต้องมีประสบการณ์ร่วมกันในการหาสิ่งที่ถูกที่ดีกับความแตกต่าง สามารถแปลงเป็นพลังสร้างสรรค์ แต่สังคมใดที่ไม่มีประสบการณ์ร่วมกันยังรับความแตกต่างกันไม่ได้และไม่มีการจัดการ ความแตกต่างนั้นจะขยายไปสู่ความขัดแย้งและความแตกแยกของคนในสังคม

๓. การถอดบทเรียนจากประเทศที่ไม่สามารถก้าวข้ามระยะเปลี่ยนผ่านได้ เช่น โซเวียต ชูแดน เป็นต้น และประเทศที่ก้าวข้ามระยะเปลี่ยนผ่านได้ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ซึ่งการก้าวผ่านต้องหาจุดร่วมในความแตกต่าง คือ สิ่งที่เป็นความเชื่อและยอมรับร่วมกันของคนไทยในสังคมว่าแม้เราจะมีความแตกต่างขัดแย้งกัน แต่ปรารถนาที่จะเห็นความเป็นหนึ่งของราชอาณาจักรไทย ซึ่งนี่คือจุดร่วม แม้จะมีความแตกต่างกันแต่จุดร่วมที่ ยึดมั่นร่วมกัน คือ **สถาบันหลักของชาติ** การยึดมั่นดังกล่าวทำให้เกิดความผูกพัน สถาบันหลักของแต่ละประเทศไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับภูมิหลังและความเป็นมาของแต่ละประเทศ ในส่วน**ประเทศไทยสถาบันหลัก ก็คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์** และที่สำคัญที่สุดคือสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเป็นสถาบันที่เชื่อมโยงประชาชนในชาติให้เป็นหนึ่งเดียวกัน รวมทั้งเป็นจุดร่วมในการสร้างความรักและสามัคคี ซึ่งทำให้ประเทศไทยสามารถก้าวข้ามความขัดแย้งและความรุนแรงได้ในที่สุด ดังนั้น การดำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ จึงเป็นภาระหน้าที่ของคนไทยทุกคนและตระหนักในหน้าที่ของตน

ผู้อภิปราย นายพงศ์ไพบยม วาศภูติ อดีตปลัดกระทรวงมหาดไทย

โครงสร้างการปกครองของประเทศไทยกับแนวคิดในเรื่องพื้นที่จัดการตนเอง คือ การมอบอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ/งบประมาณ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีภาคประชาสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกระดับ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นของประชาชน สร้างชุมชนเข้มแข็ง โดยรัฐบาลและส่วนกลางกำหนดมาตรฐานหรือกรอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภูมิภาค/ท้องที่ หากเห็นว่ามีจำเป็นให้คงอยู่ก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาท คือ กำกับดูแล/ช่วยเหลือสนับสนุนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยต้องปรับปรุงวิธีคิด/ปรับวิธีการปฏิบัติงานให้มีความยืดหยุ่นและความโปร่งใส ที่สำคัญคือส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็ง เปลี่ยนประชาชน (people) เป็นพลเมือง (Citizen)

ผู้อภิปราย นายสุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์ ภาคประชาสังคม
<p>ภัยที่ประชาชนต้องเผชิญในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นภัยเศรษฐกิจ โรคภัย ภัยสังคม ภัยพิบัติ กระทบวงมหาดไทยในทุกระดับต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการคิดและการปฏิบัติงาน การจัดทำยุทธศาสตร์ต้องยึดภาคประชาชน/ท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง เสริมสร้างให้ประชาชนเข้มแข็งและพึ่งตนเองมิใช่รอรับการช่วยเหลือจากส่วนกลาง ให้ประชาชนทำงานบูรณาการร่วมกับ ๓ พันเพื่อมหาดไทย คือ ๑) ห้าเสื่อกรมการปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล คณะกรรมการหมู่บ้าน ๒) ภาคท้องถิ่น ๓) กรมการพัฒนาชุมชน</p>
ผู้อภิปราย นายวิชัย อัมราลิขิต นายกเทศมนตรีเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
<p>กระทบวงมหาดไทยต้องดำเนินการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน และสิ่งที่สำคัญคือต้องยึดหลักหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทุกระดับ</p>
ผู้อภิปราย พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง ประธานคณะกรรมการบริหารสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
<p>กระทบวงมหาดไทยต้องทำหน้าที่ของตนอย่างแท้จริง การบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ยึดเป้าหมายคือประชาชนเป็นสำคัญ หากคนมหาดไทยเข้าใจหน้าที่จริงๆ จะสามารถกำหนดการเมืองได้ การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลาซึ่งเกิดจาก ๓ ส่วน คือ แผนการพัฒนาประเทศ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน และแผนงบประมาณ แม้จะการเปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ตามกระทบวงมหาดไทยต้องมีคำตอบว่าทำงานเพื่อใคร</p>
ผู้อภิปราย นายวิทยา ผิวผ่อง ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
<p>กระทบวงมหาดไทยควรทบทวนวิธีการปฏิบัติงานที่ผ่านมา บางสิ่งได้ปฏิบัติตามๆ กันมา แต่ไม่เคยได้ทบทวนว่าหน้าที่ที่แท้จริงของมหาดไทยคืออะไร สิ่งที่ดำเนินการไปไม่เคยมีการประเมินว่าเป็นสิ่งที่ถูกหรือไม่หรือดำเนินการแล้วได้ประโยชน์อย่างไร ทำให้การเริ่มต้นต้องนับหนึ่งใหม่ทุกครั้ง หากจะปฏิบัติงานในหน้าที่ของมหาดไทยขอให้ตั้งเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ได้รับให้ชัดเจนเป็นสิ่งที่ทำได้/เป็นไปได้ การเปลี่ยนกระทบวงมหาดไทยต้องเปลี่ยนที่พวกเราทุกคน</p>
การกล่าวสรุปโดย นายสมพร ใช้บางยาง อธิการบดีกระทรวงมหาดไทย ผู้ดำเนินรายการ
<p>สิ่งที่ชัดเจนและเป็นเป้าหมายเดียวกันของกระทบวงมหาดไทย คือ ประชาชน ในวันนี้กระทบวงมหาดไทยทำหน้าที่ของตนเองสมบูรณ์แล้วหรือไม่ การสร้างความสมดุลของอำนาจระหว่างการเมืองกับคนมหาดไทย และจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมากมายมีความสลับซับซ้อนของปัญหา และก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน กระทบวงมหาดไทยต้องสร้างให้ประชาชนพึ่งตนเองให้ได้ เกิดชุมชนที่เข้มแข็ง/พึ่งตนเองได้ สิ่งที่ตามมาคือความมั่นคงภายในประเทศ ความเข้มแข็งของบ้านเมือง ขอฝากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นยาขนานเอกที่จะรักษาคนไทยตั้งแต่ระดับปัจเจกชน ครอบครัว ชุมชน สังคมไปจนถึงระดับประเทศได้ นี่คือการท้าทายในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าของกระทบวงมหาดไทย</p>